

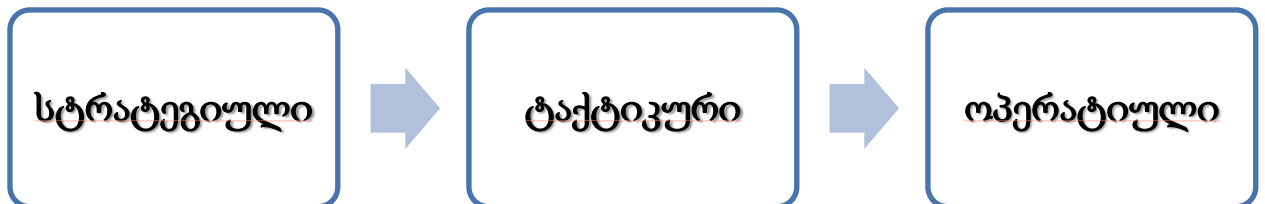
მანანა ბოჭორიშვილი

პრაქტიკული პედაგოგიკა - პედაგოგიური ამოცანები გადაჭრის თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები

მასწავლებლის პროფესიული ოსტატობა განისაზღვრება იმით, თუ რამდენად წარმატებულად შეუძლია მას გადაჭრას მის წინაშე წამოჭრილი პრობლემები, ანუ პედაგოგიური ამოცანები.

ტერმინი "ამოცანა" გამოიყენება სხვადასხვა მეცნიერებაში და ის განიმარტება არაერთმნიშვნელოვნად, არაცალსახად.

პედაგოგიკაში გამოყოფენ პედაგოგიურ ამოცანათა სამ დიდ ჯგუფს:

სტრატეგიული ამოცანები. ეს არის თავისებური ზემოაღნიშნული ამოცანები, რომლებიც ასახავენ განვითარების ობიექტურ მოთხოვნებს, საზღვრავენ პედაგოგიური საქმიანობის საწყის მიზნებსა და საბოლოო შედეგებს. პედაგოგიურ პროცესში სტრატეგიული ამოცანები **ტაქტიკურ ამოცანებად** გარდაიქმნებიან. ისინი ორიენტირებულნი არიან განათლების საბოლოო შედეგზე და მიეკუთვნებიან სტრატეგიულ ამოცანათა გადაჭრის გარკვეულ ეტაპს.

ოპერატიული ამოცანები. ეს არის მიმდინარე, უახლოესი ამოცანები, რომლებიც პედაგოგის წინაშე პრაქტიკული საქმიანობისას დგას.

ცნება "პედაგოგიური ამოცანა" განიხილება მონათესავე "დიდაქტიკური" და "აღმზრდელი ამოცანების" ცნებებთან ერთად.

დიდაქტიკური ამოცანები ის ამოცანებია, რომლებიც მართავენ სასწავლო შემეცნებით აქტივობას, ანუ სწავლებას. მასში მუდამ მიმდინარეობს დაპირისპირება საწყის და პერსპექტიულ პარამეტრებს შორის. დიდაქტიკურ ამოცანათა გადაჭრის შედეგად მოსწავლეები მოქმედების ორ კატეგორიამდე უნდა მივიდნენ. სადაც ქვეამოცანათა **ორი ჯგუფი** გამოიყოფა.

პირველი ჯგუფი	მეორე ჯგუფი
აქტივობები, რომლებიც სასწავლო საქმიანობას (პროცესს) ქმნიან, და ამოცანები, რომელთა გადაჭრაზე მიმართულია ეს აქტივობები (სასწავლო ამოცანები).	აქტივობები, რომლის განხორციელება და გადაჭრაც უნდა შეისწავლონ მოსწავლეებმა (კრიტერიალური ამოცანები).

აღმზრდელობით ამოცანათა მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, განსაკუთრებულ ჯგუფად შეიძლება გამოვყოთ ე.წ. ფასეულობით ორიენტირებაზე მიმართული ამოცანები. მათი თავისებურება ის გახლავთ, რომ ისინი შემეცნებითი ამოცანებისგან განსხვავებით, ფასეულობით პრობლემურ სიტუაციებს მოიცავენ, როგორც ზნეობრივი ისე ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით.

პედაგოგიურ ამოცანებს, მიუხედავად ჯგუფისა და ტიპისა, გააჩნია **საერთო თვისებები**, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ ისინი სოციალური მართვის ამოცანებია და მათი მიზანი შემეცნებითი და პრაქტიკული ამოცანების გადაჭრის შედეგად მიიღწევა. სწორედ ეს ამოცანები წარმოადგენენ **პედაგოგიური ამოცანების გადაჭრის ეტაპებს**.

პედაგოგიკაში ასეთი ეტაპი სულ ოთხია:

1. **პედაგოგიური ამოცანის დასმა კონკრეტული პირობებისა და სიტუაციის ანალიზის საფუძველზე**
2. **პედაგოგიური ურთიერთმოქმედების ხერხის კონსტრუირება**
3. **პედაგოგიური ამოცანის გადაჭრის პროცესი**
4. **პედაგოგიური ამოცანის გადაჭრის შედეგების ანალიზი**

მიღებულია, განვასხვაოთ ამოცანათა გადაჭრის პროცესი და ხერხები.

ხერხი ეს თანმიმდევრულად განხორციელებული ოპერაციების გარკვეული სისტემაა, რასაც ამოცანის გადაჭრამდე მივყავართ. მას შეიძლება ჰქონდეს ალგორითმული და კვაზიალგორითმული სახე. ეს იმის მიხედვით, თუ რაოდენ დიდია შემდგომი ოპერაციების დეტერმინაციის სიმკაცრის ხარისხი. პედაგოგიური ამოცანების უმრავლესობას ახასიათებს გადაჭრის კვაზიალგორითმული წესი.

პედაგოგიური ამოცანის გადაჭრისას მასწავლებელმა უნდა გაითვალისწინოს:

- პირდაპირი შედეგები
- ირიბი შედეგის მიღების შესაძლებლობა
- საგნობრივი და აღმზრდელობითი შედეგის შეფარდება

ბევრ შემთხვევაში მოქმედების ირიბი პროდუქტი შეიძლება არ იყოს სასურველი, რაც ართულებს პედაგოგიურ პროცესს, არღვევს პედაგოგიურად მიზანშეწონილ ურთიერთობებს. ამოცანის გადაჭრის ხერხებთან მჭიდროდ არის დაკავშირებული **ამოცანის გადაჭრის პროცესი**, რომელიც მუდამ შემოქმედებით ხასიათს ატარებს. მის ეტაპობრიობაში გამოიხატება თეორიული და პრაქტიკული აზროვნების ურთიერთგადასვლის დიალექტიკა.

პირველ ეტაპზე ხორციელდება **პედაგოგიური სიტუაციის ანალიზი**, რომელიც მოიცავს მთელ რიგ ოპერაციებს, რაც დიაგნოსტიკური გადაწყვეტილებებით მთავრდება. თავად დიაგნოსტიკა ამ დროს მოიცავს ინდივიდუალური ან ჯგუფური საქციელის დიაგნოსტიკას, რის საფუძველზეც **პროგნოზირდება** სწავლებისა და აღზრდის შედეგები, აგრეთვე, მოსწავლეებში გამოწვეული შესაძლო სირთულეები და შეცდომები, მოსწავლეთა საპასუხო რეაქციები პედაგოგიურ ზემოქმედებაზე და სხვა. თეორიული აზროვნება, რომელიც სიტუაციის შესწავლისკენაა მიმართული, გადაიზრდება კონკრეტული პედაგოგიური ამოცანის ეფექტურად გადაჭრის საშუალებაში.

განვიხილოთ კონკრეტული, პრაქტიკული მაგალითი

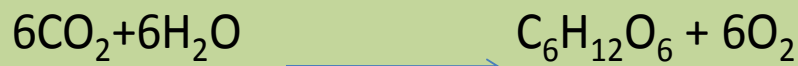
ბიოლოგიის სწავლებისას პედაგოგი ახალი მასალის ახსნის პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით ხშირად იყენებს **სლაიდებით სწავლებას**, თითოეულ სლაიდს ისე ადგენს, რომ **თვალსაჩინოება და მისი შინაარსი ერთიან მხედველობით ველში ხვდება**, რაც ეხმარება სხვადასხვა მოდალობით მსწავლელ მოსწავლეს მასალის დანახვა, წაკითხვა, მოსმენა და გააზრებაში.

ფოტოსინთეზი

•მცენარეთა ფოთლებსა და სხვა მწვანე ნაწილებში ხდება მნიშვნელოვანი საწარმოო პროცესი ფოტოსინთეზი.

•ეს არის პროცესი, რომლის დროსაც ნახშირორჟანგისგან, წყლისა და მასში გახსნილი მინერალური ნივთიერებებისგან, მზის სხივების ენერჯის დახმარებით წარმოიქმნება ჟანგბადი და ორგანული ნივთიერება.

გარკვეული პერიოდის შემდეგ მასწავლებელი ამჩნევს, რომ სწავლებაში ამ მეთოდის ამ სახით (მთელ კლასთან მუშაობა) გამოყენებას **მოსწავლის ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის შესუსტება-გაქრობის საფრთხე** ახლავს და სანამ ეს საფრთხე პრობლემად გადაიქცევა მასწავლებელი აქტივობას ამრავალფეროვნებს.

- როგორ?

- მასწავლებელი მოსწავლეთა ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის გაზრდის მიზნით, სლაიდშოუს შინაარსის არანაკლებ მეოთხედ მასალაზე ადგენს ტესტს/სავარჯიშოს, სადაც ყველა მოსწავლეს ეძლევა საშუალება, იქვე გამოიყენოს ის ცოდნა, რაც სლაიდებიდან მიიღო. როდესაც მოსწავლეს ექნება მოლოდინი, რომ სლაიდებით სწავლების შემდეგ მას ელოდება თუნდაც მცირე ტესტირება/სავარჯიშო, მისი პასუხისმგებლობა და ჩართულობა გაიზრდება

აქტივობის პირველი ნაწილის მიმართ, რადგან ამაზე დამოკიდებული, რამდენად წარმატებული იქნება მოსწავლე აქტივობის მეორე ნაწილში.

ახლა კი განვიხილოთ პედაგოგის მიერ ამ სლაიდით მიწოდებულ მასალაზე აგებული ტესტური დავალების/სავარჯიშოს შესაძლო ვარიანტი

ტესტი/სავარჯიშო	
<p>1. ფოტოსინთეზი მიმდინარეობს:</p> <p>ა) ფოთოლში ბ) მწვანე ფოთოლში გ) მცენარის მწვანე ფოთოლში და მცენარის ყველა მწვანე ნაწილში</p>	
<p>2. შემოხაზეთ სწორი, სრულყოფილი დებულება</p> <p>ა) ფოტოსინთეზი არის მცენარის მწვანე ნაწილებში მიმდინარე პროცესი, რომლის დროსაც ნახშირორჟანგისგან, წყლისა და მასში გახსნილი მინერალური ნივთიერებებისგან, მზის სხივების ენერჯის დახმარებით წარმოიქმნება ჟანგბადი და ორგანული ნივთიერებები.</p> <p>ბ) ფოტოსინთეზი არის პროცესი, რომლის დროსაც ნახშირორჟანგისგან, წყლისა და მასში გახსნილი მინერალური ნივთიერებებისგან წარმოიქმნება ჟანგბადი და ორგანული ნივთიერებები.</p>	
<p>3. ფოტოსინთეზში მონაწილე ნივთიერებებია:</p> <p>ა) ნახშირორჟანგი ბ) წყალი გ) ორგანული ნივთიერება დ) ჟანგბადი</p>	
<p>დააჯგუფეთ შესაბამისად:</p>	
<p>ფოტოსინთეზის საწყისი ნივთიერებები</p>	
<p>ფოტოსინთეზის საბოლოო პროდუქტები</p>	

როდესაც პედაგოგიური ამოცანა **თეორიულად გადაჭრილია**, დგება შემდეგი ეტაპი.

მეორე ეტაპი - მისი პრაქტიკაში განხორციელების ეტაპი. თეორიული პედაგოგიური აზროვნება „სცენიდან“ არ მიდის, მხოლოდ უკანა პლანზე გადაინაცვლებს და ასრულებს რეგულირებისა და კორეგირების ფუნქციას. მათი საშუალებით ხდება პედაგოგიური პროცესის გარდაქმნა. აქვე ფასდება მიღებული შედეგები. შედეგების ანალიზი, თავის მხრივ, ქმნის აუცილებელ ბაზას ახალი პედაგოგიური ამოცანის გადასაჭრელად.

სხვადასხვა ჯგუფისა და სირთულის პედაგოგიურ ამოცანათა მაღალ პროფესიონალურ დონეზე გადაჭრა ეფუძნება ბავშვის ფსიქოლოგიის ცოდნას, აღსაზრდელთა ასაკობრივ და ინდივიდუალურ თავისებურებებს.

პედაგოგიური სიტუაციებისა და მასწავლებლის წარმატებული ქცევის ანალიზი გვადლევს სასწავლო-აღმზრდელობითი პრობლემის დადებითად გადაწყვეტის შესაძლებლობას. ბევრ შეთხვევაში პედაგოგიური ამოცანის გადაჭრაში ჩართულია არა მარტო ცალკეული მასწავლებელი, არამედ კათედრა, პედაგოგთა ჯგუფი, მთელი პედაგოგიური კოლექტივი. ამისთვის გამოიყენება შემდეგი საშუალებები:

1. **დროის ორგანიზება** - რომელიც პედაგოგიური პროცესისათვისაა გათვალისწინებული;
2. **სასწავლო-აღმზრდელობითი ინფორმაციის ორგანიზება** - რომელიც ორიენტირებულია მოსწავლეზე, სწავლების მთელი ციკლის განმავლობაში;
3. **პედაგოგიური ზემოქმედების თანმიმდევრობის ორგანიზება** - რომელიც უზრუნველყოფს მოსწავლეთა მისწარფებას ჭეშმარიტი ცოდნისკენ;
4. **მოსწავლის როლის შეცვალა** - მოსწავლის პედაგოგიური ზემოქმედების ობიექტიდან შემოქმედებითი ურთიერთობის ობიექტად ქცევა;
5. **პროდუქტიული თვითგანვითარებას უზრუნველყოფა** - მოსწავლეებში ახალი ცოდნის, ინტერესების, მოთხოვნილებების ჩამოყალიბება, უნარების გამოვლინება, მათში ძლიერი მხარეების ძიება, რაც უზრუნველყოფს პროდუქტიულ თვითგანვითარებას.

ამრიგად, ნებისმიერი ტექნოლოგიის დანერგვისას, პედაგოგიური ამოცანის გადაჭრის მნიშვნელოვან წინაპირობას პედაგოგიური პროცესის სუბიექტების, პედაგოგებისა და აღსაზრდელების აქტიური ურთიერთმოქმედება წარმოადგენს. სასწავლო-აღმზრდელობით საქმიანობაში ამგვარი სიტუაციის ანალიზი მასწავლებელს საშუალებას აძლევს თავიდან აიცილოს ტიპური შეცდომები.